

Η ΝΕΑ ΧΑΡΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ. ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Π. ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Μαρία Κορμά
Αρχιτέκτων

Τέσσερα χρόνια μετά το προσυνέδριο που έγινε στην Αθήνα τον Ιούνιο του 1994, με τίτλο "ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΝΕΑ ΧΑΡΤΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ;" και υπότιτλο "Από την Οργανική Πόλη προς την Πόλη των Πολιτών" (βλέπε *Αρχαιολογία*, τεύχος 55), ο κύκλος των εργασιών, που άρχισαν τότε με πρωτοβουλία του Δήμου Αθηναίων και του Συλλόγου Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών (ΣΕΠΟΧ), ολοκληρώθηκε μέσα από αντίστοιχα συνέδρια στο Βερολίνο, τις Βρυξέλλες και την Βαλένθια, και κατέληξε στο 1ο Διεθνές Συνέδριο, που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, από 28 μέχρι 31 Μαΐου 1998, με συνδιοργανωτές και πάλι τον Δήμο Αθηναίων και τον ΣΕΠΟΧ, αλλά και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πολεοδόμων (ECTP).

Στο Συνέδριο αυτό παρουσιάστηκε το κείμενο της ΝΕΑΣ ΧΑΡΤΑΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, με τη μορφή Δέκα Ενότητων Προτάσεων για τον Πολεοδομικό Σχεδιασμό.

Το κείμενο αυτό συντάχθηκε από τετραμελή ειδική επιτροπή, αποτελούμενη από τους Jed Griffiths (Αγγλία), Charles Lambert (Γαλλία), Flemming Thorndes (Δανία) και Αλέξανδρο Τριποδάκη (Ελλάδα), και στάλθηκε για επεξεργασία στους Συλλόγους και τα Ινστιτούτα πολεοδόμων 17 ευρωπαϊκών χωρών.

Χαρακτηριστικά του κειμένου αυτού είναι ότι:

- επικεντρώνεται στις ευρωπαϊκές πόλεις,
 - λαμβάνει υπόψη τις προϋπάρχουσες ευρωπαϊκές μελέτες για τα προβλήματα των πόλεων καθώς και τα πορίσματα της Συνόδου του ΟΗΕ για τους οικισμούς HABITAT II (Κωνσταντινούπολη, 1996),
 - αποδέχεται την έννοια της Αειφορίας ως βασική παράμετρο πολεοδομικού σχεδιασμού,
 - θέτει τον άνθρωπο στο κέντρο του ενδιαφέροντος, με έμφαση στην ενεργό συμμετοχή του πολίτη, και, πάνω απ' όλα,
 - δεν είναι ένα στατικό και τελεσίδικο κείμενο αρχών, ένα "ευαγγέλιο" της Πολεοδομίας, αλλά κυρίως μια **διαδικασία** καταγραφής, μελέτης, προβληματισμού και προτάσεων επίλυσης, κριτικής θεώρησης και ελέγχου των αποτελεσμάτων, καθώς και τροποποίησης των αρχών σχεδιασμού, όπου και όταν χρειαστεί.
- Είναι δηλαδή μια ανοιχτή γραμμή επικοινωνίας, με στόχο να συναντώνται κάθε 4 χρόνια στην Αθήνα πολεοδόμοι και χωροτάκτες και να συζητούν τα προβλήματα, τα αποτελέσματα των επεμβάσεων και τις ανάγκες προσαρμογών ή και βελτιώσεων, όπου απαιτούνται.

Οι δέκα ενότητες προτάσεων

1. Μια πόλη για όλους

Η διαδικασία πολεοδομικού σχεδιασμού πρέπει ν' αγκαλιάζει όλες τις διαφορετικές ομάδες πολιτών και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή όλων σε τοπικό επίπεδο, με στόχο την κοινωνική ένταξη.

2. Ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών

Η υλοποίησή της γίνεται εφικτή με την αύξηση των δυνατοτήτων πρόσβασης του πολίτη στις συμμετοχικές διαδικασίες στο κατώτατο δυνατό επίπεδο (π.χ., γειτονία ή οικοδομικό τετράγωνο). Κομβικό σημείο είναι η δίκαιη κατανομή κεφαλαίων με βάση την αρχή της επικουρικότητας.

3. Ανάπτυξη κοινωνικότητας και επικοινωνίας

Κυρίαρχο ρόλο για την ανάπτυξη ανθρώπινων σχέσεων επικοινωνίας παίζουν οι δημόσιοι

χώροι σε όλη τους την κλίμακα. Είναι όμως πρωταρχικός ο ρόλος του βασικού κύτταρου, της γειτονιάς.

4. Διατήρηση και ανάδειξη του χαρακτήρα των πόλεων

Η έννοια της πόλης έχει ταυτισθεί διαχρονικά με την έννοια της κοιτίδας του πολιτισμού. Φυσικά και αναγκαία λοιπόν, ο σχεδιασμός κτηρίων και χώρων οφείλει να σέβεται το σύνολο της πόλης και των περιχώρων της από κάθε άποψη, αισθητική, λειτουργική, ιστορική, πολιτιστική και κοινωνική.

Η συνεργασία ομάδων ειδικών επιστημόνων και καλλιτεχνών με την τοπική κοινωνία κρίνεται απαραίτητη.

5. Νέες τεχνολογίες

Η παγκόσμια ανάπτυξη της πληροφορικής επηρεάζει σημαντικά τη δομή της πόλης, χωρίς

Η ΝΕΑ ΧΑΡΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

ν' αποτελεί ούτε καταστροφή ούτε πανάκεια.

Η σωστή χρήση και η ισότιμη πρόσβαση των πολιτών στον πλούτο των πληροφοριών μπορούν να αντιταχθούν τις τάσεις απομονωτισμού και αποξένωσης. Όπως χαρακτηριστικά επιδόθηκε, για τις γυναίκες ελλοχεύει ο κίνδυνος, τα "3C" της ζωής τους (Church, Children, Cooking) να γίνουν "4C" (Church, Children, Cooking and Computer).

6. Περιβάλλον και αειφορία

Η πόλη πρέπει να θεωρείται ως ένα οικοσύστημα με εισροές και εκροές, όπου είναι αναγκαίο να ελεγχθούν οι μεταφορές, η χρήση ενέργειας, η διαχείριση απορριμμάτων, η μείωση της ρύπανσης, η διατήρηση των μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η βιοποικιλότητα. Σημαντικοί παράγοντες είναι η κατανομή χρήσεων γης, η αρχή της πρόληψης και η ενεργός συμμετοχή των πολιτών.

7. Οικονομική ανάπτυξη

Η πόλη είναι και χώρος οικονομικών δραστηριοτήτων.

Ο αγραιοσμός λοιπόν στοχεύει στην αύξηση της απασχόλησης και της παραγωγής, ενθαρρύνοντας την ανάπτυξη μικρών επιχειρησιακών μονάδων σε τοπικό επίπεδο ώστε να καταπολεμηθούν παράλληλα η ανεργία, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός.

8. Κυκλοφορία-μεταφορές

Η σχεδόν αποκλειστική χρήση του Ι.Χ. αυτοκινήτου για τις μετακινήσεις των πολιτών έχει κυριολεκτικά διαλύσει τον ιστό των πόλεων, με απελπιστική κατανάλωση καυσίμων και εκρηκτική εκπομπή ρύπων.

Απάντηση στο πρόβλημα προσφέρει η δημιουργία πολλαπλών επιλογών προοπτικότητας, από το περπάτημα και το ποδήλατο μέχρι τα μέσα μαζικής μεταφοράς.

Ανάγκη σχεδιασμού υπάρχει και για τις μεταφορές πραγμάτων (εμπορεύματα-λύματα) και υπηρεσιών (ασθενοφόρα-συρρευγεία). Κρίσιμα μέγιστα για το κυκλοφοριακό πρόβλημα αποτελούν ο "χρόνος" των μετακινήσεων και η "κλίμακα" της πολεοδομικής μονάδας.

9. Πολυλεπτομερής-ανάμειξη χρήσεων γης

Σε αντίθεση με την αυστηρή ζωνοποίηση των χρήσεων, που επέβαλε η ΧΑΡΤΑ του 1933, η σημερινή πολεοδομική σκέψη προωθεί την αρχή των μικτών χρήσεων κατοικίας και εργασίας με συμβατές χρήσεις αναψυχής και κυκλοφορίας, με στόχο την ποιότητα ζωής στην πόλη.

10. Υγεία και ασφάλεια

Η εξασφάλιση συνθηκών υγιεινής και ασφαλούς διαβίωσης όλων των ομάδων πολιτών μπορεί να επιτευχθεί με:

- τη βεβαίωση των αστικών περιοχών ως ζωνών μη πολέμου,
 - την κατασκευή τεχνικών έργων για την προστασία από φυσικές καταστροφές, και
 - τη βελτίωση της στέγασης και του περιβάλλοντος γενικά για την αποφυγή κοινωνικής αναταραχής και αστικής εγκληματικότητας.
- Αυτές είναι, σε αδρές γραμμές, οι δέκα ενόχτες προτάσεις, τα "εργαλεία", που κρατάει στα χέρια του ο σύγχρονος πολεοδόμος - χωροτάκτης, και με τα οποία καλείται ν' απαντήσει στην πρόκληση των καιρών, να σταθεί στο ρόλο του συντονιστή ανάμεσα σε ομάδες πολιτών και πολιτικών, ανάμεσα σε αντικρουόμενα συμφέροντα, με στόχο ν' αποκτήσουν οι πόλεις μας την ποιότητα που ονειρευόμαστε.

Κλείνοντας το ενημερωτικό αυτό σημείωμα, καταθέτω την ερώτησή μου υπέρβαλα στο προεδρείο του στρογγυλού τραπέζιού και που αποτελεί για μένα το κλειδί του προβλήματός:

"Πώς πλησιάζεται και πώς πεύθεται ο κάτοικος της πόλης να συμμετάσχει; Και μάλιστα να το στοιχείο της "ΑΓΑΠΗΣ", όπως πολύ εύστοχα έθεσαν στην εισήγησή τους οι καθηγητές του Πανεπιστημίου της Μοδρίτης Javier de Mesones και Adriana Dal Cin.

Εισηγητές και τίτλοι εισηγήσεων

Max Bächer: Ιστορική και κριτική βεώρηση της Χάρτας του 1933. **Αθανάσιος Αραβαντινός:** Πορεία προς τη ΝΕΑ ΧΑΡΤΑ ΑΘΗΝΩΝ 1993-1998.

Θωμάς Μαλούτας: Μια πόλη για όλους. **Rene Schoonbrodt:** Για την πόλη και τη συμμετοχή των πολιτών. **Jan Gehl:** Η πόλη σαν τόπος συνάντησης. **Leon Krier:** Παράδοση - Μοντερνισμός - Νεοτερικότητα. **Klaus Kunzmann:** Νέες Τεχνολογίες και η Πόλη του Αύριο. **Gerald Walker:** Περιβαλλοντικά θέματα. **Michel Parkinson:** Κίνηση και πρόσβαση. **Fabio Maria Cluffini:** Κίνηση και πρόσβαση. **Ranko Radovic:** Ποικιλία και πολυμορφία. **Javier de Mesones - Adriana Dal Cin:** Η πόλη του μέλλοντος που στριμνίζεται στην υγεία και την ασφάλεια. **Pierre Mayet:** Ο λόγος στην Αθήνα, "ο σύγχρονος ρόλος του πολεοδόμου".

Οργανωτική επιτροπή

Αλέξανδρος Τριποδάκης: Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, τ. Αντιδήμαρχος Αθηναίων, Πρόεδρος. **Θύμιος Παπαγιάννης:** Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Πρόεδρος ΣΕΠΟΧ, Αντιπρόεδρος. **Σαμάντα Φανού:** Πολιτικός Μηχανικός, Διευθ. Αρχιτεκτονικού Δ.Α. **Βαλεντίνη Κωνσταντινίδου:** Αρχιτέκτων. **Φούλη Παπαγεωργίου:** Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος. **Χρήστος Παπαρηγόπουλος:** Πολιτικός Μηχανικός. **Μιχάλης Πρώιος:** Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος.

Γραμματεία Συνεδρίου

Υπεύθυνη: Ράνια Γεωργιάδου.
Βοηθός: Νάνσυ Φιλοπούλου.